

دوستداریخی

پرویشگاه علوم انسانی و معارف
پرتال جامع علوم انسانی

از

محمد علی کریم زاده تبریزی

پرويشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

محمد علی کریم زاده تبریزی

دوسند تاریخی

سی و اهتمام اینجانب در ارسال بعضی اسناد همیشه متضمن این عقیده است که این اسناد تا کنون درجائی چاپ و منتشر نشده باشد. روی این اصل در این شماره دوسند از دوره ناصرالدین شاه قاجار را از نظر خوانندگان ارجمند مجله بررسی های تاریخی می گذارم. گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

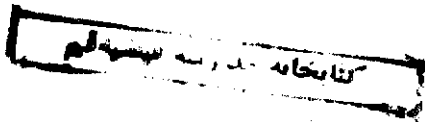
این دوسند عبارت از دستورالعملها ، مهور به مهر میرزا آقاخان اعتمادالدوله نوری دومین صدراعظم ناصرالدین شاه است (از ۱۲۶۸ تا ۱۲۷۵) و موضوع آن درباره ورود سفیر فرانسه سیو بوره Bourée و ترتیب پذیرائی از او در راه بوشهر به تهران می باشد .

اهمیت این اسناد از لحاظ مندرجات آن است که از رسم و مقررات دولت ایران در مهمانداری سفرا و نحوه پرداخت هزینهها که قسمتی بعهده دولت مرکزی و قسمتی بعهده حکام سر راه بوده بحث میکند و این نکات برای تاریخ اجتماعی و اداری عصر قاجاریه مهم است.

نامه میرزا آقاخان نوری راجع به سفیر فرانسه

حکام و مباشرین عرض راه از بندر ابوشهر الی دار الخلافه الباهره را قلمی و مرقوم میشود که از جانب اولیای دولت قاهره بنواب مستطاب مؤید الدوله طهماسب میرزا حکمران فارس نگاشته شده است که بجناب ایلچی دولت فرانسه قدغن فرمایند تکلیف شود که قبول اخراجات از کار گذاران دولت علیه نمایند اگر بتکلیف کماشتگان نواب معظم الیه و یا بتحریر مقرب الخاقان علی خان سر تیب قبول اخراجات نمودند موافق تعیین و تشخیص مقرب الخاقان علی خان و از قرار قبضی که بمهر خودش در هر یک از منازل می سپارد سیورسات و اخراجات هر چه ضرور شود و مطالبه گردد بی مضایقه و مسامحه داده قبض بگیرند که قبوض مقرب الخاقان مشار الیه بخرج مالیات منظور و محسوب خواهد شد علاوه حسب الامر مقرر شده است که نواب معظم الیه یکباب چادر پوش و چند باب چادر خواجه و پنج رأس قاطر تخت ایتیاع بفرمایند و روانه بوشهر نمایند و آنچه آدم هم از قبیل فراش بجهت زدن و برچیدن چادر و تخت روانچی و غیره لازم باشد روانه بوشهر فرمایند و ده رأس اسب توپخانه هم از توپخانه فارس بجهت کالسکه جناب ایلچی معین فرمایند و ایلچی را از بوشهر بدار الخلافه برسانند این آدمها و این مالها کلا سیورسات و علیق ضرور دارند (حاشیه) و قرار تشخیص جیره و علیق آنها منوط به تعیین نواب معظم الیه خواهد بود که هر چه ایشان تعیین بفرمایند باید مقرب الخاقان مشار الیه در هر منزلی از خود قبض داده دریافت شده بآنها برسد که بدون معطلی مشغول خدمات جناب ایلچی باشند قبوض مقرب الخاقان مشار الیه در این باب نیز جمع و بخرج مالیات منظور خواهد شد البته بدون معطلی کارسازی دارند زیاده چه تا کید شود حرره فی ۱۱ شهر رجب ۱۲۷۱ .

پشت فرمان مهر آقاخان نوری

خط میرزا آقاخان نوری

فرمان شماره ۱۹۴

مقرب الخاقان برادر مهربان علی خان سرتیپ فوج قرا گوزلو ، مهماندار
جناب ایلچی دولت فرانسه مطالعه نمائید.

مقرب الخاقان برادرا حالا که عصر روز سیم شهر رمضان المبارک
است نوشتجاتی از فارس رسید که ورود جناب سفیر فرانسه را ببوشهر نوشته
بودند نمی دانم شما کجا هستید و چرا کاغذتان نمیرسد از قراریکه عالیجاه
موسیونیکولا نوشته بود جناب ایلچی از راه شیراز و اصفهان عازم دربار همایون
خواهند شد بحکم ضرورت می نویسم که از قراردادستورالعملی که بشما داده
شده است احترام ایلچی را زیاد منظور دارید و قرارمخارج آنرا درهر منزلی
از قرار تفصیل بدهید.

جناب ایلچی صاحب منصبان هر چه باشند از اینقرار تقسیم نمایند
و زیاده از این قرار ندهید و باد رعیت و خرج دیوان را زیاد نکنید اما
درهر منزلی باید از قبیل قند ارسی و چای و مربیات و میوه جات و آبلیمو و
حلویات و شربت آلات و بیره نان و ماست از جانب حکام و ضباط بجناب ایلچی
و صاحب منصبان ایشان تعارف بشود در منازل بزرگ از قبیل اصفهان و شیراز
و کاشان و قم و این قبیل منازل قرار هر نفری بقدر ده پانزده تومان و در منازل
کوچک از قبیل ده و قرا بقدر سه چهار تومان تعارف نمایند که این مخارج
حکام دخل بدیوان اعلی ندارد البته درست متوجه شوید که کم و کسری در
آن حاصل نشود و با احترام ایشانرا وارد سازید اینها در صورتی است که قبول
مخارج کرده باشید از قراریکه نوشته بودند گویا اخراجات قبول نمایند
خلاصه مأخذ مخارجشان درهر منزلی از قرار تفصیل است و مخارج قند و
سایر ملزومات احترام ایشان نیز از قرار است که نوشته شد زیاده روی نکنید

در هر منزلی قند و نقل قبل از وقت لازم است که در منزلشان حاضر و آماده نمایند خلاصه دستورالعمل را دادیم این هم از بابت مزید بصیرت شما به تعجیل نوشته شد اگر قبول مخارج نکنند پول جیره و علیق و برنج و روغن سفر و سایر را نگیرند قند و چای و آب‌لیمو و مربیات و میوه‌جات و بره که دخل به تعارف حکام منازل دارد حکماً باید بشود و اگر خرج قبول کردند و گرفتند بسیار خوب هر دو را باید داد. خرج را از جانب دولت و تعارفات را از جانب حکام باید داد در هر صورت از برای پنج من بالا و پائین برنج و ده کله قند خست ننمائید و رسوائی بالا نیاورید .

Handwritten text in Urdu script, appearing to be a list or a series of entries, possibly related to a historical or administrative record. The text is written in a cursive style and is somewhat faded and difficult to read due to the image quality. It appears to be organized into several lines or paragraphs, with some lines starting with what might be titles or headings. The content is dense and covers most of the page area.

